

Länsstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (13)

Datum
2023-02-02

Ärendebeteckning
551-11639-2022

Anläggningsnr
2580-108

Mark- och miljödomstolen
mmd.umea@dom.se

Yttrande avseende Talga AB:s ansökan om tillstånd till etablering och drift av anläggning för tillverkning av batterianodmaterial från grafitkoncentrat inom del av fastigheten Luleå Hertsön 11:1 och 11:1010, Luleå kommun

Mål nr M 1826-22

Bakgrund

Mark- och miljödomstolen har berett länsstyrelsen möjlighet att yttra sig över Talga AB:s, nedan bolaget, ansökan om tillstånd till etablering och drift av anläggning för tillverkning av batterianodmaterial från grafitkoncentrat inom del av fastigheten Luleå Hertsön 11:1 och 11:1010, Luleå kommun, nu vad gäller yrkandet om byggnadsdom, yrkat tillstånd avseende vattenverksamhet och synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen samt synpunkter på ansökan i övrigt.

Länsstyrelsen har enligt 22 kap. 6 § miljöbalken till uppgift att föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

Inledning

Länsstyrelsen har tagit del av ansökningshandlingarna med tillhörande kompletteringar, yrkanden och villkorsförslag. Länsstyrelsen anser att flertalet av de frågor myndigheten framfört i kompletteringsskedet har hanterats i det kompletterade ansökningsmaterialet. Länsstyrelsen har dock inte uppfattat att bolaget lämnat ett tillräckligt underlag avseende riskerna med hanteringen av fluorvätesyra och den sökta verksamhetens inverkan på berörd vattenförekomst, som är av betydelse för prövningen. Länsstyrelsen återkommer till detta nedan.

Efter genomgång av handlingarna avger Länsstyrelsen följande yttrande.

Inställning och yrkanden

Länsstyrelsen har ingen erinran emot att mark- och miljödomstolen i en särskild dom, om förutsättningarna för tillåtlighet är uppfyllda, avgör frågan om den ansökta verksamhetens tillåtlighet. Länsstyrelsen anser att nedanstående frågor om risker och bedömning av vattenutsläppen och

dess påverkan på miljö kvalitetsnormer, måste klargöras och kompletteras för att kunna bedöma tillåtligheten. På det underlag som är inlämnat kan inte länsstyrelsen göra annan bedömning i nuläget än att utsläppen inte är tillåtliga enligt 2 kap. 3 § och 5 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att innan frågan om tillåtlighet kan avgöras måste bolaget komplettera ansökan med en ny och mer transparent riskbedömning avseende ett stort läckage av fluorvätesyra utomhus inom verksamhetsområdet. Resultatet av denna analys kommer också ha relevans för bedömning av vägtransporterna av fluorvätesyra från Piteå alternativt Luleå hamn. Detta följdföretag utgör i nuläget enligt myndighetens bedömning den största risken med sökt verksamhet. Skälen till myndighetens inställning utvecklas nedan i avsnitt gällande risker.

Länsstyrelsen anser även att bolaget måste komplettera ansökan med underlag som visar att utsläppen av kvicksilver och zink till vattenrecipienten inte äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt miljö kvalitetsnormerna. Den redovisning bolaget nu lämnat är alltför bristfällig för att möjliggöra en bedömning av frågan. För det fall att det är sannolikt att miljö kvalitetsnormen riskerar att äventyras bör bolaget redovisa vilka åtgärder eller försiktighetsmått som kan komma ifråga och som bolaget är villiga att vidta. Detta är en central fråga för att möjliggöra ett slutligt ställningstagande i tillåtlighetsfrågan. Länsstyrelsen bedömer i nuläget att utsläppen inte är tillåtliga enligt 2 kap. 3 § och 5 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen anser därför att bolaget bör överväga möjligheten att söka om undantag från miljö kvalitetsnormerna enligt 4 kap. 9 eller 11 och 12 §§ Vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Domstolen bör då överväga att begära yttrande från Vattenmyndigheten enligt 22 kap. 13 § miljöbalken och 4 kap. 13 § Vattenförvaltningsförordningen. Skälen till myndighetens inställning utvecklas nedan i avsnitt gällande utsläpp till vatten.

Domstolen kan därefter meddela tillstånd enligt 22 kap. 26 § miljöbalken till nödvändiga byggnads- och anläggningsarbeten samt tillstånd för viss vattenverksamhet (byggnadsdom), enligt bolagets yrkande.

Länsstyrelsen har ingen erinran emot att domstolen förordnar att såväl byggnadsdomen som domen i huvudsak enligt 22 kap. 28 § miljöbalken får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Slutliga villkor och delegationer

För att göra vårt yttrande överskådligt utgår länsstyrelsen huvudsakligen ifrån bolagets numrering.

Utsläpp till luft

- Utsläpp från processer i verksamheten som innehåller partiklar ska ledas till reningsutrustning för avskiljning av partiklar. Utsläpp av stoft till luft efter stoftavskiljare får vid mätning som dygnsmedelvärde högst uppgå till 5 mg/m³ (ntg). Kontroll av utsläppet från varje enskild utsläppspunkt ska ske genom mätning minst 3 gånger per år.*

Buller och vibrationer

- Buller från verksamheten under drift inklusive transporter inom verksamhetsområdet får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än:*

50 dB(A) helgfri måndag-fredag (kl. 07.00–18.00)

40 dB(A) nattetid (kl. 22.00-07.00)

45 dB(A) övrig tid

Den momentana ljudnivån vid bostäder får nattetid (kl. 22-07) inte överstiga 55 dB(A).

De angivna värdena ska kontrolleras genom mätning vid bullerkällorna (närfältsmätning) och beräkningar vid berörda bostäder. Kontroll ska ske så snart anläggningen har tagits i drift, eller så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra mer än obetydligt ökade bullernivåer och när tillsynsmyndigheten i övrigt anser att kontroll är befogad.

Rennäring

- Innan anläggningsarbetena påbörjas ska bolaget genomföra samråd med Gällivare sameby och tillsynsmyndigheten om tidplan för genomförandet av anläggningsarbetena samt när särskilt störande arbetsmoment planeras att utföras.*

Energihushållning

- Bolaget ska fortlöpande och systematiskt arbeta med energieffektiviseringar av verksamheten. Bolaget ska redovisa sitt arbete till tillsynsmyndigheten vart tredje år, med början senast tre år efter att tillståndet tagits i anspråk, genom att upprätta och*

därefter revidera en energihushållningsplan. I planen ska redovisas vilka energihushållningsåtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, åtgärdernas effekter och kostnader, vilka åtgärder bolaget avser att vidta och motivering till varför övriga redovisade åtgärder inte är rimliga. Bolaget ska årligen i samband med ingivande av miljörapporten till tillsynsmyndigheten redovisa det gångna årets arbete med energihushållning, hur planen följs och vilka eventuella justeringar av planen som bolaget avser att göra under det kommande året.

Risk, kemikalier och avfall

11b. Bolaget ska hålla eller bekosta en första insatsstyrka som ska kunna hantera brand, läckage av gas, explosion och andra allvarliga tillbud. Insatsstyrkan ska för detta ändamål ha förmågan att hindra eller begränsa allvarliga skador på människor och miljön. En del av insatsstyrkan ska för initial hantering av brand, läckage av gas, explosion och andra allvarliga tillbud vara placerad inom eller i direkt anslutning till verksamhetsområdet. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten och kommunen för att säkerställa att verksamheten har en över tid relevant beredskap och förmåga att hantera olyckor.

Bemyndiganden

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare villkor som kan behövas i följande hänseenden.

- a) Erforderliga åtgärder och försiktighetsmått för att minska damning.*
- b) Besluta om erforderliga åtgärder och försiktighetsmått för att minimera eventuell störning på rennäringen utifrån det samråd som genomförs enligt villkor 5.*
- c) Ytterligare villkor om rimliga energihushållningsåtgärder framtagna inom ramen för energihushållningsplanen enligt villkor 6.*
- d) Bemanning, utbildning m.m. beträffande den angivna insatsstyrkan i villkor 11b.*

Övrigt avseende utsläpp till vatten

Vad gäller övriga villkorsfrågor om hanteringen av dagvatten avser länsstyrelsen återkomma senast under huvudförhandlingen i målet gällande detta. Länsstyrelsens utgångspunkt i nuläget är att det är lämpligt att så långt möjligt sträva efter en systemlösning för dagvattenhanteringen som togs fram för detaljplanen. En dagvattenlösning som inte följer planområdets systemlösning skulle

kunna riskera att göra övriga byggrätter svårare att kunna nyttja på ett rimligt sätt samt även riskera att omkullkasta kommunens möjligheter till ett rationellt huvudmannaskap för dagvattenhanteringen.

Länsstyrelsen anser i nuläget att bolagets avsteg från systemlösningen för dagvattenhanteringen enligt detaljplanen strider mot gällande detaljplan.

Grunder och utveckling av talan

Tillåtlighet och byggnadsdom

För att bedöma om den sökta verksamheten är tillätlig ska särskilt beaktas ansökans omfattning, valet av processteknik och verksamhetens lokalisering. Därtill ska även förutsättningarna för att kunna begränsa utsläpp, störningar och olägenheter till en godtagbar nivå beaktas.

En tillåtlighetsprövning enligt 22 kap. 26 § miljöbalken kan inte göras mindre omfattande i fråga om verksamhetens miljöpåverkan än när tillståndsprövning av verksamheten sker. Ett fullständigt underlag är således en förutsättning för att en förprövning av de samlade miljöeffekterna av verksamheten ska kunna genomföras (MÖD 2003:95).

Länsstyrelsen anser att bolaget inte har redovisat ett fullständigt underlag i frågor avseende risker samt utsläpp till vatten (se avsnittet ovan avseende ”Inställning och yrkanden”), vilket innebär att frågan om tillåtlighet i nuläget inte kan avgöras. Länsstyrelsen utvecklar detta vidare i avsnitten nedan avseende risker samt utsläpp till vatten. Vad beträffar hanteringen av fluorvätesyra anser länsstyrelsen att den är av betydelse för tillåtlighetsbedömningen kopplat till det följdföretag hanteringen av ämnet innebär.

Vad gäller förutsättningarna för att meddela en byggnadsdom utifrån bolagets yrkande vill länsstyrelsen särskilt framhålla vikten av att tillstånd till anläggnings- och byggnadsarbeten inte får avse arbeten som kan föregripa den slutliga tillståndsprövningen och fastställande av villkor.

Bedömning av lokalisering

Vid prövningen av frågor om tillstånd har en verksamhetsutövare att visa att de förpliktelser som följer av 2 kap. miljöbalken iakttas. Enligt lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken ska en plats väljas som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Valet av plats innefattar även en bedömning av de följdverksamheter som kan komma att behövas för att verksamheten ska kunna komma till stånd eller bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med vad som framgår av 16 kap. 17 § miljöbalken.

Bolaget har kompletterat med uppgifter i syfte att kunna göra en bedömning om den valda platsen är bäst lämpad ur risk- och lokaliseringssynpunkt.

Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna lokaliseringen har ett flertal fördelar ur miljösynpunkt. Länsstyrelsen uppfattar emellertid att det är delvis oklart vilka risker och säkerhetsfrågor som är förknippade med den föreslagna lokaliseringen. Framförallt kopplade till det följd företag som transportererna av fluorvätesyra kan uppfattas utgöra.

För att kunna göra en samlad slutlig bedömning krävs därför att bolaget kompletterar och tydliggör riskbedömningen avseende ett stort läckage av fluorvätesyra utomhus inom verksamhetsområdet då resultatet av denna analys har relevans för bedömningen av vägtransporterna av fluorvätesyra från Piteå alternativt Luleå hamn.

Slutligen är det en förutsättning att verksamheten är förenlig med gällande detaljplan i enlighet med 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken. Länsstyrelsen uppfattar att det i nuläget föreligger en del oklarheter om huruvida bolaget uppfyller detta med anledning av att bolaget avser att frånga den systemlösning för dagvattenhanteringen som togs fram i detaljplanen. Länsstyrelsen anser i nuläget att bolagets avsteg innebär att den sökta verksamheten strider mot gällande detaljplan.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Vilka uppgifter som ska ingå i en miljökonsekvensbeskrivning framgår av 6 kap. 35–37 §§ miljöbalken och 15–19 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras för att utgöra fullgott underlag vid bedömningen av verksamhetens miljöeffekter som har betydelse för att avgöra om verksamheten kan tillåtas på platsen.

Länsstyrelsen anser att bolaget bör komplettera riskbedömningen avseende ett stort läckage av fluorvätesyra utomhus inom verksamhetsområdet samt att slutsatserna från detta även tillämpas i analysen och redogörelsen för vägtransporterna av fluorvätesyra från Piteå alternativt Luleå hamn.

När det gäller utsläppen till vatten bedömer länsstyrelsen i nuläget att bolagets utsläpp av kvicksilver och zink till vattenrecipienten inte är tillåtliga. Mot bakgrund av detta anser länsstyrelsen att bolaget bör överväga möjligheten att söka om undantag från miljökvalitetsnormerna enligt 4 kap. 9 eller 11 och 12 §§ Vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Bolaget måste då vara tydliga i sin motivering med tillhörande underlag för att uppfylla kriterierna.

I annat fall har bolaget att ta fram och redovisa underlag som visar att utsläppen av kvicksilver och zink till vattenrecipienten inte äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt miljökvalitetsnormerna, däribland en mer tydlig källfördelning till Sörbrändöfjärden (främst inflöde av kvicksilver från Sandöfjärden samt atmosfärisk deposition). För det fall att det är sannolikt att miljökvalitetsnormen riskerar att äventyras bör bolaget redovisa vilka åtgärder eller försiktighetsmått som kan komma ifråga och som bolaget är villiga att vidta.

Verksamhetskoder

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget har sett över tillämpliga verksamhetskoder och kompletterat ansökan med de som bolaget anser bättre överensstämmer med den planerade verksamheten. Länsstyrelsen uppfattar att de aktuella verksamhetskoderna är:

- 13.40 enligt 4 kap. 14 § miljöprövningsförordningen
- 24.45 enligt 12 kap. 45 § miljöprövningsförordningen

Länsstyrelsen anser i nuläget att ovan nämnda verksamhetskoder är rimliga för den sökta verksamheten, men att ytterligare någon verksamhetskod som bolaget yrkar på i andra hand kan tilläggas till ovanstående.

Utsläpp till luft

Villkor 2

Länsstyrelsen anser att det av bolaget föreslagna villkoret med formuleringen att *reningsutrustningen ska vara dimensionerad så att utsläpp av partiklar från varje utsläppspunkt kan begränsas till högst 5 mg/Nm³ normal torr gas* är otydlig och säkerställer inte att utsläppen begränsas till den angivna nivån 5 mg/Nm³. Därutöver kan det bli ett tillsynsproblem att det blir en tolkningsfråga fokuserad på ”dimensionering”. Det blir alltså svårigheter att kontrollera att villkoret efterlevs samt att bolagets villkorsförslag inte tillräckligt tydligt reglerar vad som ska gälla för utsläpp av stoft till luft. Detta innebär att bolagets

villkorsförslag inte lever upp till kravet om tillräcklig tydlighet. Länsstyrelsen noterar att ett nästintill identiskt villkorsförslag föreskrevs av mark- och miljödomstolen i Vänersborg i dom den 6 maj 2020 i mål nr M 2194-19. Avgörandet överklagades varpå Mark- och miljööverdomstolen i dom den 27 januari 2022 i mål nr M 6314-20 istället föreskrev ett begränsningsvärde. Mot bakgrund av det länsstyrelsen anför samt aktuellt rättsläge anser länsstyrelsen att det av myndigheten föreslagna villkoret innebär en tydligare reglering för både bolaget och tillsynsmyndigheten samt att det inte är orimligt att uppfylla detta.

Delegation a

Länsstyrelsen uppfattar att bolaget avser att vidta åtgärder för att så långt möjligt minimera och begränsa uppkomsten av damning från verksamheten. Länsstyrelsen är av den uppfattningen att vissa av de ämnen bolaget hanterar kan vara relativt damningsbenägna och anser därför att det är rimligt att domstolen bemyndigar tillsynsmyndigheten att meddela eventuella villkor som kan behövas avseende erforderliga åtgärder och försiktighetsmått för att minska uppkomsten av damning.

Buller och vibrationer

Villkor 4

Länsstyrelsen konstaterar att den planerade verksamheten kommer att vara i nära anslutning till ett område med flertalet etablerade men även tillkommande industriverksamheter, nämligen områdena Svartön och Hertsöfältet kallat Luleå industripark. Av dessa verksamheter är den mest dominerande SSAB EMEA AB i Luleå vid Svartöstan. I deldom avseende SSAB Luleås verksamhet, meddelad av miljödomstolen den 26 november 2010 i mål nr M 2350-08, framgår att nattperioden är kl. 22:00-07:00. Länsstyrelsen anser att det kan vara lämpligt att nattperioden bedöms lika för de verksamheter som etableras inom Luleå industripark för att så långt möjligt minimera risken för störningar gentemot närboende.

Rennäring

Villkor 4 samt delegation b

Länsstyrelsen anser att det inte är tillräckligt med att endast samråda med Gällivare sameby med utgångspunkt i att länsstyrelsen har till uppgift att föra talan och tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. Länsstyrelsen vill säkerställa sistnämnda samt anser även att villkoret bör förenas med en delegation för att säkerställa att det kan om

så är behövligt beslutas om erforderliga åtgärder och försiktighetsmått för att minimera eventuell störning på rennäringsen.

Energiushållning

Länsstyrelsen uppfattar att syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling där hushållning med material, råvaror och energi är av central betydelse, vilket framgår enligt 1 kap. 1 § miljöbalken. I förarbetena till miljöbalken framgår att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2-5 §§ miljöbalken ska tillämpas så att balkens mål i 1 kap. 1 § kan uppnås. Enligt 2 kap. 5 § miljöbalken ska alla verksamhetsutövare hushålla med energi och i första hand använda förnybara energikällor.

Villkor 6 samt delegation c

Länsstyrelsen uppfattar att den planerade verksamheten kommer att vara modern och effektiv ur energisynpunkt, men att den innebär en relativt stor förbrukning av förnyelsebar el ur ett resursförbrukningsperspektiv. Det uppfattas vidare att energiförbrukningen för bolagets tillverkningsprocess är mindre än för konventionella tillverkningsmetoder vid befintliga anläggningar runtom i världen.

Länsstyrelsen uppfattar att då tekniken för den sökta verksamheten är relativt ny så finns det vissa osäkerheter i hur långt man kan nå gällande möjliga och kostnadseffektiva energieffektiviseringar av verksamheten. Bolaget bör därför planera för att utforma verksamheten på ett sådant sätt som underlättar framtida förändringar och effektiviseringar.

Mot bakgrund av detta anser länsstyrelsen att det är rimligt att bolaget systematiskt och fortlöpande arbetar med energieffektiviseringar av verksamheten med tydliga redovisningar med tillhörande delegation där tillsynsmyndigheten även har möjlighet att meddela åtgärder där så är behövligt.

Risk, kemikalier och avfall

Villkor 11b samt delegation d

Länsstyrelsen konstaterar att hanteringen av fluorvätesyra kommer att vara betydande i verksamheten. Därtill att det är en mycket farlig kemikalie både för människa och miljö. Länsstyrelsen uppfattar att bolaget genomfört riskutredningar samt beaktat ett antal skyddsåtgärder för att minimera riskerna med fluorvätesyrahanteringen. Detta är positivt, men länsstyrelsen anser att det underlag bolaget hittills har presenterat avseende risker förknippade med ett stort läckage av fluorvätesyra utomhus är otillräckligt för att bedöma tillåtligheten av sökt verksamhet.

Länsstyrelsen anser att bolaget måste komplettera ansökan med en ny och mer transparent riskbedömning avseende ett stort läckage av fluorvätesyra utomhus. Resultatet av denna analys kommer också ha relevans för bedömning av vägtransporterna av fluorvätesyra från Piteå alternativt Luleå hamn. Detta följdföretag utgör i nuläget enligt myndighetens bedömning den största risken med sökt verksamhet.

Länsstyrelsen uppfattar att det finns vissa osäkerheter i bolagets bedömning av individrisk då olycksfrekvensen bedömts eller satts mycket lågt utan någon egentlig bedömning. Vidare anser länsstyrelsen att det finns en del oklarheter i bolagets spridningsberäkningar, dels aktuell pölstorlek och hur den påverkar koncentrationerna på längre avstånd då en större yta i regel innebär en snabbare avdunstning till luften och en högre koncentration som kan spridas beroende på väderförutsättningarna. Länsstyrelsen ställer sig därför bakom Myndigheten för samhällsskydds yttrande i aktbilaga 56.

Länsstyrelsen anser att mot bakgrund av de inneboende ännas farlighet som kommer att hanteras i verksamheten är det motiverat att domstolen föreskriver ett villkor om en första insatsstyrka som ska kunna hantera brand, läckage av gas, explosion och andra allvarliga tillbud. Vidare uppfattar länsstyrelsen att en närmare precisering av insatsstyrkan inte kan ske innan anläggningens slutliga utformning har bestämts. Mot bakgrund av detta anser länsstyrelsen att villkoret ska förenas med en delegation för utformningen av insatsstyrkan för att säkerställa att det finns möjlighet för tillsynsmyndigheten att besluta om de åtgärder som kan komma att krävas utifrån den slutliga utformningen och driften av anläggningen.

Utsläpp till vatten

Länsstyrelsen anser att bolaget inte har redovisat tillräckligt underlag gällande utsläpp till vatten, främst vad gäller utsläppen av kvicksilver och zink. Länsstyrelsen anser i nuläget att det finns en risk för att om dessa frågor inte hanteras i tillräcklig grad att bolagets verksamhet kan komma att innebära att man tar utsläppsutrymme i anspråk som kan äventyra utvecklingen av Luleå industripark med befintliga och tillkommande verksamheter. Mot bakgrund av detta anser länsstyrelsen i nuläget att bolaget bör överväga möjligheten att söka om undantag från miljö kvalitetsnormerna enligt 4 kap. 9 eller 11 och 12 §§ Vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Detta är något som skulle kunna vara mer eller mindre aktuellt för alla verksamheter i Luleå industripark. Länsstyrelsen utvecklar nedan sitt resonemang avseende frågorna gällande kvicksilver och zink.

Kvicksilver

När det gäller undantaget för kvicksilver i Sörbrändöfjärden anger Vattenmyndigheten i Vatteninformationssystem Sverige (VISS), att de nuvarande halterna av kvicksilver (Hg) inte får öka. Lokala påverkanskällor som bidrar till sänkt status för Hg ska åtgärdas oavsett det mindre stränga kravet för atmosfärisk deposition. Länsstyrelsen bedömer att utsläppet av kvicksilver utifrån de omständigheter som angivits i ansökan, kommer att medföra att möjligheterna att nå miljö kvalitetsnormerna äventyras. Ytterligare försämring är inte tillåten enligt den sk Weserdomen (Följder av Weserdomen Havs- och Vattenmyndighetens rapport 2016:30).

Försämringsförbudet är särskilt viktigt med tanke på att kvicksilver är klassat som ett prioriterat farligt ämne enligt EU:s direktiv om prioriterade ämnen. Enligt vattendirektivet artikel 1c ska medlemsländerna *"eftersträva ökat skydd och förbättring av vattenmiljön bland annat genom särskilda åtgärder för en gradvis minskning av utsläpp och spill av prioriterade ämnen samt genom att utsläpp och spill av prioriterade farliga ämnen upphör eller stegvis elimineras"*.

Bolaget anger att utsläppen av kvicksilver kan komma att utgöra så mycket som 55 % av det sammanlagda utsläppet från Svartöns industriområde och bolagets planerade utsläpp. För att bestämma den sammanlagda belastningen av kvicksilver till recipienten Sörbrändöfjärden krävs dock uppgifter om inflöde av kvicksilver från andra källor (främst inflöde av kvicksilver från Sandöfjärden samt atmosfärisk deposition, vilket bolaget inte redovisat). Eftersom alla källor inte finns med i underlaget, blir bedömningen om bolagets planerade kvicksilverutsläpp osäker. I nuläget är länsstyrelsens bedömning att de planerade utsläppen från den sökta verksamheten kommer att utgöra en otillåten försämring enligt 5 kap. 4 § miljöbalken genom Weserdomen (Följder av Weserdomen Havs- och Vattenmyndighetens rapport 2016:30).

Grunden till den bedömningen är främst de förhöjda kvicksilverhalterna i fisk i närliggande vatten i Bottenviken, vilket visar att Bottenviken generellt belastas av så mycket kvicksilver att kemisk status avseende kvicksilver redan i nuläget är sänkt till 'uppnår ej god' (den lägsta möjliga statusklassen). Miljöövervakningsresultaten från sex olika kustvatten tillhörande Bottenviken visar att 385 av 391 fiskprov överskrider gränsvärdet för god kemisk status (20 µg/kg våtvikt).

Zink

Bolaget anför att ”recipientdata från enstaka år kommer alltid att uppvisa en viss variation” vilket är sant, men i det här fallet inte relevant. Enligt Havs – och Vattenmyndighetens föreskrift HaV 2019:25 ska parametern zink bedömas utifrån ett gränsvärde som gäller för årsmedelvärden av uppmätta halter i recipient. Bedömning utifrån medelvärden av flera år är därmed inte aktuellt. Länsstyrelsens fortsatta bedömning är att ekologisk status avseende särskilda förorenande ämnen är ’måttlig’ (den lägsta möjliga statusklassen) i nuläget eftersom årsmedelhalter av zink överskridande bedömningsgrunden har uppmätts år 2020. Detta framgår även tydligt av bolagets recipientutredning bilaga B4 (aktbilaga 16), sidan 11, figur 6. Detta medför att inga ytterligare utsläpp av zink är tillåtna i recipienten (Sörbrändöfjärden) eftersom måttlig ekologisk status råder enligt den så kallade Weserdomen (Följder av Weserdomen Havs- och Vattenmyndighetens rapport 2016:30).

Bolaget anför att dataunderlaget för statusbedömning av exempelvis zink är svagt. Det åligger dock bolaget att inhämta den information som krävs för att göra säkra bedömningar om hur den sökta verksamheten påverkar recipienten. Länsstyrelsen har redan tidigare påpekat vad som krävs utifrån bedömningsaspekten - påverkan på vattenmiljöer.

Kompletteringsbehov

Länsstyrelsen bedömer i nuläget att om ytterligare utsläpp av kvicksilver och zink till Sörbrändöfjärden ska kunna tillåtas, behövs ett undantag från miljökvalitetsnormerna. Frågan om möjligheterna att tillämpa reningsteknik och andra skyddsåtgärder enligt BAT är en central frågeställning för att genom villkor begränsa utsläppens påverkan samt för att vidare kunna bedöma huruvida undantag kan komma i fråga. Enligt 4 kap. 9, 11 och 12 §§ Vattenförvaltningsförordningen (2004:660) är undantag möjliga endast om vissa villkor är uppfyllda för den sökta verksamheten. Eftersom länsstyrelsen bedömer att det troligen krävs ett undantag för att tillåta den sökta verksamheten, bör bolaget komplettera ansökan med uppgifter om att sådana villkor är uppfyllda/kommer att uppfyllas samt att domstolen bör inhämta ett särskilt yttrande från Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt enligt 22 kap. 13 § miljöbalken och 4 kap. 13 § Vattenförvaltningsförordningen.

Verkställighet

Länsstyrelsen uppfattar att syftet med det sökta byggnadstillståndet är att nödvändiga byggnads- och anläggningsarbeten ska kunna påbörjas snarast möjligt. Länsstyrelsen anser att det finns skäl att påbörja de nödvändiga arbetena utan att avvakta att byggnadsdomen vinner laga kraft. Om den sökta verksamheten bedöms vara tillåtlig tillstyrker

länsstyrelsen därför bolagets yrkande om att byggnadsdomen ska förenas med ett verkställighetsförordnande.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010-225 50 00 eller via e-post norrbotten@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 11639-2022 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i yttrandet

Beslutet om yttrandet har fattats av enhetschef Anna-Carin Ohlsson med miljöingenjör Mikael Larsson som föredragande, båda enheten för miljöskydd. I beredningen av ärendet har Länsstyrelsens enheter för miljöskydd och miljöanalys medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Talga AB genom kontaktperson Christin Jonasson, christin.jonasson@talgagroup.com, och ombuden Joel Mårtensson, joel.martensson@msa.se, och Albin Gustafsson, albin.gustafsson@msa.se.

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB),
registrator@msb.se

Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Luleå kommun, lulea.kommun@lulea.se